

อนาคตภาพขององค์การพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
ในปี พ.ศ. 2553

นางสาวนฤมิตร ดิษบรรจง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-030-623-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 20964979

SCENARIOS OF NURSING ORGANIZATION, CENTRAL HOSPITALS
UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH
BY B.E. 2553 (A.D. 2010)

Miss Nareumit Disbunjong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Faculty of Nursing
Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-030-623-3

นฤมิตร ดิษบรรจง : อนาคตภาพขององค์การพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวง
สาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2553 (SCENARIOS OF NURSING ORGANIZATION,
CENTRAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY
OF PUBLIC HEALTH BY B.E. 2553 (A.D. 2010) อ.ที่ปรึกษา ผศ.ดร.พินดา ตามาพงศ์,
อ.ที่ปรึกษาร่วม ผศ. ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน, 192 หน้า ISBN974-030-623-3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยใช้รูปแบบการวิจัยอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพ
ขององค์การพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ.2553 ด้านปัจจัยที่กำหนดโครงสร้าง
องค์การพยาบาล และองค์ประกอบโครงสร้างองค์การพยาบาล โดยใช้เทคนิคการวิจัย EDFR (Ethnographic Delphi
Futures Research) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและการวางแผน ผู้เชี่ยวชาญด้านกรปฏิบัติการระบบ
บริการสุขภาพ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงพยาบาลและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาล จำนวน 20
ท่าน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จ
รูป SPSS คำนวณค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพขององค์การพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ.
2553 จะเป็นดังนี้

1. ปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างองค์การพยาบาล ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพแวดล้อมคือ สภาพแวดล้อม
ภายในซึ่งประกอบด้วยระบบงาน บุคลากรและการพัฒนาตนเอง วัฒนธรรมองค์กร การเงินและงบประมาณ การใช้
แหล่งประโยชน์ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และกลยุทธ์การดำเนินงาน ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย
เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและเทคโนโลยี 2) ด้านเทคโนโลยี เป็นการนำระบบคอมพิวเตอร์และระบบข้อมูลข่าวสารมาใช้
เพื่อพัฒนาคุณภาพบริการ 3) ด้านขนาดปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ปัญหาและความรุนแรง 4) ด้านกลยุทธ์
ประกอบด้วย การจัดสรรทรัพยากร การส่งเสริมและการป้องกัน การเน้นผลงานที่ได้มาตรฐาน ระบบสารสนเทศ
การพัฒนาศักยภาพ การมีเครือข่าย
2. องค์ประกอบโครงสร้างองค์การพยาบาลประกอบด้วย 1) ด้านการแบ่งงาน โดยแบ่งงานตามภารกิจ
ความถนัด ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา 2) ด้านการจัดแผนก ได้แก่ จัดทักษะเหมือนกันไว้ด้วยกัน ตามปัญหา
ความเชี่ยวชาญ เป็นแผนกที่มีเขตแดนน้อยลง 3) ด้านโครงสร้างของอำนาจ กระจายอำนาจสู่ผู้บริหารระดับกลางและ
ล่างในแนวราบ 4) ด้านช่องของการบังคับบัญชาขึ้นกับความเป็นวิชาชีพ ไม่จำกัดจำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาและ
มีความยืดหยุ่น ใช้กระบวนการที่มีมาตรฐาน สายการบังคับบัญชาไม่เกิน 3 ระดับ 5) ด้านการประสานงาน
มีการทำงานเป็นทีมข้ามสาขา มีเป้าหมายร่วมกัน 6) ด้านความเป็นทางการ มีการกำหนดมาตรฐาน กฎระเบียบ
เป็นลายลักษณ์อักษร

ภาควิชา พยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต _____
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

##4277570436 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD :SCENARIOS/ NURSING ORGANIZATION/ CENTRAL HOSPITALS

NAREUMIT DISBUNJONG : SCENARIOS OF NURSING ORGANIZATION CENTRAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH BY B.E.(A.D.2010).THESIS MAJOR ADVISOR :ASST.PROF.PANIDA DAMAPONG,Dr.P.H. THESIS CO-ADVISOR: ASST.PROF.CHUMPOL POOLPATARACHEWIN, Ph.D. 192 pp. ISBN 974-030-623-3

The purpose of this research was to study the scenarios of nursing organization, central hospitals, under the jurisdiction of the Ministry of Public Health by B.E. 2553 (2010). This research is a future research using EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research). The twenty key informants consisted of policy and planning experts, health service reformers, hospital administrators and nursing administrators. The data were collected by using interview, questionnaire and analyzed by using median, mode, difference between median and mode and interquartile range.

The scenarios of nursing organization, central hospitals under the jurisdiction of the Ministry of Public Health by the year 2010, would be as followed.

1.Factors determining structure of nursing organization

1) Environment: The internal environment would be composed of working system, human resources and human resource development, organizational culture, financing and budgeting, utilization of resources, being organization of learning and operational strategies. The external environment would be composed of socio-economical, political, and technological aspects.

2) Technology: computer and information system would be used for managing and developing service quality.

3) Size of the organization would be adjusted and transformed according to situation and severity of the problem.

4) Strategies would be composed of resource allocation, health promotion and prevention, focus on standard output, information technology, development of capacity and networking.

2.Elements of the structure of nursing organizations would be as followed.

1) Work specialization or division of labour ; tasks will be subdivided according to mission, skills and specialty of nursing personnels.

2) Departmentalization ; tasks will be departmentalized by skills, specialty and problems . It would be managed as boundaryless department.

3) Chain of command ; The manager at the lower level of the horizontal structure, would be given the discretion to make decisions.

4) Span of control: span of control would be wider, non limited number of nursing personnels, line of authority would be limited not more than three levels.

5) Coordination: team work would be cross functional activities persued to the common goal.

6) Formalization: The jobs still be highly formalization, standard and regulation would be written in various formats.

Department.....Nursing..... Student's signature.....

Field of study.....Administration.....Advisor's signature.....

Academic year...2001.....Co- advisor's signature.....

(Handwritten signatures and initials)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความกรุณา และช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา ดามาพงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ยิ่งของท่านในการให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและมีโอกาสสัมผัสเนื่องขอรกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอรกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต.หญิง ดร.พวงเพ็ญ ชุนทรปรารณ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำอันทรงคุณค่าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพขององค์การพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้สนับสนุนทุนส่วนหนึ่งเพื่ออุดหนุนการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอบพระคุณ น.พ.วันชัย ภูประเสริฐ น.พ.อายุส ภมะรภา ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และส่งเสริมให้ผู้วิจัย ได้ลาศึกษาต่อ และขอบคุณฝ่ายการพยาบาลที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ลาศึกษาต่อ เพื่อนๆ ร่วมรุ่น ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอบคุณ คุณฉนวนรัตน์ กรอิสรานุกูล ที่ให้ความช่วยเหลือห่วงใยและให้กำลังใจในการทำวิจัยมาโดยตลอด คุณสมสมร เรืองวรบูรณ์ คุณสนิ นัยวินิจและ น.ต.หญิงพรทิพย์ ไตรภัทรที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อบารวยและคุณแม่เลิศลักษณ์ ดิษบรรจง ผู้เป็นแสงสว่างแห่งชีวิตให้กับผู้วิจัยเสมอมา สนับสนุนกำลังความคิด ห่วงใย ให้กำลังใจและสนับสนุนทุนการศึกษามาโดยตลอด ขอขอบคุณอาจารย์จิรพรรณ ดิษบรรจง คุณอรุณลักษณ์ ดิษบรรจง คุณมยุรา ดิษบรรจง คุณพิชานต์ ดิษบรรจง คุณลักขณา นันทพิศาล คุณสุธิดา นันทพิศาล คุณจุฑามาศ นันทพิศาล คุณวาสนา นันทพิศาล ที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จ

นฤมิตร ดิษบรรจง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การบริหารในศตวรรษที่ 21	10
การบริหารในยุคใหม่	10
องค์การในยุคใหม่	11
การบริหารองค์การในยุคเปลี่ยนแปลง	13
แนวคิดเกี่ยวกับองค์การ.....	22
การวิจัยอนาคต.....	58
เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research).....	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
การศึกษารวบรวมข้อมูล.....	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	75
ประชากร.....	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
4 ผลการวิจัย.....	83
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	108
สรุปผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผลการวิจัย.....	114
ข้อเสนอแนะ.....	120
รายการอ้างอิง.....	122
ภาคผนวก.....	131
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	132
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	136
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 2.....	173
ภาคผนวก ง เหตุผลประกอบความคิดเห็นที่อยู่นอกพิสัยระหว่าง ควอไทล์ในแบบสอบถามรอบที่ 2.....	183
ภาคผนวก จ สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	188
ประวัติผู้วิจัย.....	192

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ของปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างขององค์การพยาบาลด้านสภาพแวดล้อม.....	84
2 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ของปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างขององค์การพยาบาลด้านเทคโนโลยี.....	92
3 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ของปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างขององค์การพยาบาลด้านขนาด.....	94
4 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ของปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างขององค์การพยาบาลด้านกลยุทธ์.....	96
5 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบโครงสร้างองค์การพยาบาลด้านการแบ่งงาน.....	99
6 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบโครงสร้างองค์การพยาบาลด้านการจัดแผนก.....	100
7 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบโครงสร้างองค์การพยาบาลด้านโครงสร้างของอำนาจ.....	101
8 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบโครงสร้างองค์การพยาบาลด้านช่วงของการบังคับบัญชา.....	102
9 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบโครงสร้างองค์การพยาบาลด้านการประสานงาน.....	103
10 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบโครงสร้างองค์การพยาบาลด้านความเป็นทางการ.....	105

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงภาพรวมวิสัยทัศน์ของการปฏิรูประบบสุขภาพ.....	20
2	แสดงสภาพแวดล้อมขององค์การ.....	23
3	แสดงผลกระทบของสภาพแวดล้อมขององค์การต่อพฤติกรรมการบริหาร.....	27
4	แสดงส่วนประกอบของการวางแผนกลยุทธ์..	33
5	แสดงแผนภูมิองค์การ (OrganizationChart).....	38
6	แสดงการจัดแผนงานตามหน้าที่การงานและเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์.....	39
7	แสดงกระบวนการตัดสินใจขององค์การจากT.T.Patarson, Management (London : Business Publication, 1969).....	42
8	แสดงการเปรียบเทียบการรวมและกระจายอำนาจหน้าที่.....	45
9	แสดงช่วงของการบังคับบัญชา.....	46
10	แสดงการวิเคราะห์งานเพื่อกำหนดมาตรฐานการทำงาน.....	48
11	แสดงระบบการบริหารองค์การ.....	52
12	แสดงโครงสร้างการบริหารการพยาบาลในโรงพยาบาล.....	56